

การพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF GRAPHICS PATTERNS DESIGN FROM CULTURAL CAPITAL USING CONTEMPORARY ART CONCEPTS FOR HOME TEXTILE PRODUCTS TO PROMOTE THE CREATIVE ECONOMY. CASE STUDY: CULTURAL CAPITAL KHAN-LONG-HIN BAN BU COMMUNITY, BANGKOK

Received
Revised
Accepted

April 4, 2024
July 23, 2024
July 25, 2024

สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ¹
พัชรี พันธุ์ยางน้อย²
ดรัลรัตน์ สิริกันตังค์มาศ³
พานิภัค วิเศษโชค⁴
วิศรา มุ่งปั้นกลาง⁵

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนวัฒนธรรม สำหรับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร โดย 1) การทบทวนวรรณกรรม, 2) เก็บข้อมูลภาคสนามกับผู้ประกอบการชั้นลงหิน ด้วยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ จำนวน 1 กลุ่ม, 3) การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเรขาคณิต และผลิตภัณฑ์แฟชั่น จำนวน 3 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ปลายปิดให้ระดับความเหมาะสม 5 ระดับ, 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกัน และเหมาะสมสำหรับผู้บริโภคอายุระหว่าง 26-41 ปี อาศัยบริเวณกรุงเทพ และปริมณฑล, 5) กำหนดกลยุทธ์การออกแบบ, 6) การสร้างสรรค์ลวดลายเรขาคณิต, 7) การนำลวดลายเรขาคณิตสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เช่น ผืนผ้าคลุมโซฟา, ปลอกหมอน เป็นต้น 8) เก็บข้อมูลความพึงพอใจ 9) สรุปผล พบว่า 1) แนวทางสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้าจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหินแบบร่วมสมัย ได้ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$, $S.D.=0.49$), 2) อารมณ์ความรู้สึกในระดับมาก Modern ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.75$), Natural ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=1.47$), Classic ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=1.17$), Dynamic ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=1.20$), 3) รูปแบบของเรขาคณิตที่เหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ Geometric Art Style ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.98$), Bauhaus Style ($\bar{X}=4.00$, $S.D.=0.89$), Surrealism Style ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=0.80$), และ 4) แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้า แบบสลับทิศทางได้ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=0.80$), ระดับมาก คือ ลวดลายทิศเดียวกัน ($\bar{X}=3.80$, $S.D.=1.47$) และลวดลายแบบกลุ่ม ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=1.74$)

คำสำคัญ: การออกแบบลวดลายเรขาคณิต, เคหะสิ่งทอ, ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

¹ อาจารย์ประจำ โครงการร่วมบริหารหลักสูตรฯ(มีเดีย) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
² อาจารย์ประจำ โครงการร่วมบริหารหลักสูตรฯ(มีเดีย) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
³ นักศึกษา หลักสูตรโครงการร่วมบริหารหลักสูตรฯ(มีเดีย) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
⁴ นักศึกษา หลักสูตรโครงการร่วมบริหารหลักสูตรฯ(มีเดีย) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
⁵ นักศึกษา หลักสูตรโครงการร่วมบริหารหลักสูตรฯ(มีเดีย) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

Abstract

Qualitative research for developing of graphics patterns design from cultural capital using by contemporary art concept for home textile to promote the creative economy. Case study: cultural capital KHAN-LONG-HIN, Ban Bu community, Bangkok. This Research involves the following steps, 1) Literature review. 2) Field data collection and observation from local KHAN-LONG-HIN entrepreneurs by semi-structured interviews. 3) Data collection from 3 experts in graphic design and fashion products by using closed-ended interviews with a Rating scale. 4) Data analysis to determine consistency and appropriateness for consumers aged 26-41 living in Bangkok and vicinity area. 5) Formulation of design strategies. 6) Creation of graphic patterns, 7) Using graphic patterns to create home textile products such as sofa covers, pillow cases, etc. 8) Collect satisfaction data and 9) Summary of results. The study found 1) The approach to creating contemporary graphic patterns on fabric from KHAN-LONG-HIN cultural capital was rated the highest (\bar{X} =4.60, S.D.=0.49). 2) Emotional responses rated highly were Modern (\bar{X} =4.20, S.D.=0.75), Natural (\bar{X} =3.80, S.D.=1.47), Classic (\bar{X} =3.80, S.D.=1.17) and Dynamic (\bar{X} =3.60, S.D.=1.20). Geometric Art Style (\bar{X} =4.20, S.D.=0.98), Bauhaus Style (\bar{X} =4.00, S.D.= 0.89) and Surrealism Style (\bar{X} =3.60, S.D.=0.80) and 4) Herringbone directions for placing graphic patterns on fabric was rated the highest (\bar{X} = 4.40, S.D. = 0.80), followed by Single direction (\bar{X} = 3.80, S.D. = 1.47) and Grouped direction (\bar{X} = 3.60, S.D. = 1.74).

Keywords: GRAPHICS PATTERNS DESIGN, HOME TEXTILE, CULTURAL CAPITAL KHAN-LONG-HIN BAN BU COMMUNITY, CREATIVE ECONOMY

บทนำ

การขับเคลื่อนของเศรษฐกิจสร้างสรรค์

แนวทางการเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจด้วยความคิดสร้างสรรค์จากมรดกทางวัฒนธรรม พัฒนาต่อยอดเป็นการเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจด้านเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการ แนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการสร้างและใช้องค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสังสรรค์ความรู้ของสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรม ในการผลิตสินค้าและบริการใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564)

ด้วยแนวโน้มของสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลง ประเทศไทยมุ่งเน้นการเพิ่มคุณค่า สร้างมูลค่า และส่งเสริมความสามารถของผลิตภัณฑ์ของประเทศไทยที่มีศักยภาพ โดยการพัฒนางานฝีมือ-หัตถกรรม ร่วมกับกลุ่มการออกแบบ ที่จัดในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย สร้างสรรค์ให้เกิดความแตกต่าง เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจ ด้านโอกาสการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น

ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

ชุมชนบ้านบุ ตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ใกล้บริเวณริมคลองบางกอกน้อย ช่างวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ชื่อเรียกของชุมชน“บ้านบุ” ตั้งตามลักษณะการประกอบอาชีพการนาขนชะโลหะของคนส่วนใหญ่ในชุมชน (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ [สศท.], ม.ป.ป.) ชุมชนเริ่มตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยเหตุการณ์เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (ราวพุทธศักราช 2310) จนปัจจุบัน 2567 มรดกทางทุนวัฒนธรรมหัตถกรรมชั้นลงหิน เหลือเพียงโรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสัจจา และยังมีเหลือช่างตีผู้เชี่ยวชาญเพียงคนเดียวในโรงงานชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร (ผู้ประกอบการโรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสัจจา, 2566)

ช่างบุ คือ ผู้ทำการบุคนโลหะให้เกิดความสวยงาม โดย “บุ” หมายถึง ตีให้เข้ารูป (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ม.ป.ป.) จากการสำรวจข้อมูล พบว่า “ช่างบุ” มีตั้งแต่สมัยอยุธยา งานบุมีหลากหลายประเภท โดยงานบุประเภทเครื่องใช้ ได้แก่ ชันน้ำพานรอง ถาด หรือเครื่องราชูปโภคสำหรับฝ่ายใน ประกอบด้วย ชันน้ำเสวยทองคำพร้อมพานรอง จอก ชันสรงพระพักตร์ทองคำพร้อมพานรอง (บุหลง ศรีกนก, ภูธิปนิธิศรี คงโกคานันท์, 2549)

งานบุประเภทเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องใช้สำหรับกลุ่มเจ้าขุนมูลนาย พ่อค้า คหบดี มีต้นกำเนิดตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยนิยมใช้สำหรับชั้นล่างหน้า, ชันใสน้ำมนต์, ชันใสน้ำดื่ม หรือสำหรับใช้ในงานพิธีมงคล ใช้ในงานพิธีมงคลต่าง (สศท, ม.ป.ป.) การผลิตชั้นลงหิน เป็นงานหัตถกรรมที่มีหลากหลายขั้นตอน ใช้ความอดทน และใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน วัสดุที่ใช้ผลิตในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียกว่า “ทองม้าส่อ” ผสมจากทองแดง และดีบุก ที่นำเข้ามาจากเมืองจีน มีการสลักลวดลายกนกที่มีความวิจิตรสวยงาม โดยในปัจจุบันชั้นลงหิน ได้ปรับเปลี่ยนเป็นเครื่องใช้ที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังถูกผลิตเป็นของที่ระลึกเนื่องในโอกาสพิเศษสำหรับชาวต่างชาติอีกด้วย (ผู้ประกอบการโรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสัจจา, 2566)

งานหัตถกรรมจากช่างบุ ผลิตชั้นลงหิน ของชุมชนบ้านบุ เป็นมรดกทางภูมิปัญญา โดยที่มาของ ชั้นลงหิน เกิดจาก คำว่า “ชัน” เกิดจาก การสร้างภาชนะที่ทำจากโลหะโดยเริ่มต้นจากการสร้างรูปทรงชัน เช่น ชันใสน้ำดื่ม และบาตร เป็นต้น จึงเป็นที่มาของคำว่าชัน และ “ลงหิน” เป็นขั้นตอนหนึ่งของการกลึง โดยนำเศษหินเล็ก ๆ ที่เกิดจากบ่าหลอมแตก มาใส่หล่อแล้วนำมากลึงภายในชันเพื่อลบรอยที่เกิดจากขั้นตอนตี และขั้นตอนการกลึง ให้มีเรียบสวย (ปิยะนาถ อังควาณิชกุล, 2561, 138) จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่า วัสดุที่ใช้ในการผลิตชั้นลงหิน ประกอบด้วย 1) ทองแดง, 2) ดีบุก, 3) ทองสัมฤทธิ์ เป็นแร่ที่ผสมระหว่างทองแดง และดีบุก ซึ่งสามารถนำมาขึ้นรูป และบุคนให้เกิดลวดลายได้ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการผลิตชั้นลงหิน ได้แก่ ค้อนเหล็ก, ค้อนไม้, ค้อนเขาควาง, ทั้ง

การพัฒนาตลาดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

เหล็ก, กระส่อน, เต็งไม้, กรรไกร, ตะไบ, สวามโยม, ไม้เนียน, แม่พิมพ์, ถูทราย, ชันเคียว, สิวสลัก หน้าต่าง ๆ , หมุด และชันแก้ว

กระบวนการผลิตชั้นลงหิน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การตีแผ่น และขึ้นรูป ทำโดยช่างบุ หรือช่างตี ถือเป็นช่างที่สำคัญที่สุด โดยขั้นตอนการตีแผ่นมีหลายขั้นตอน ได้แก่ การหลอม, การผสม, การแผ่ และการตีขึ้นรูป 2) การลาย คือ การตีชั้นให้มีลักษณะผิวที่เรียบเท่ากัน ไม่มีรอยบุบ หรือเบี้ยว, 3) การกรอ, 4) การกลึง เป็นการกลึงผิวภาชนะให้มีความเรียบเสมอกัน, 5) การเจียร สมัยโบราณไม่มีขั้นตอน การเจียร โดยในปัจจุบัน ขั้นตอนนี้ได้ถูกเพิ่มเข้าไปเพื่อเพิ่มความประณีตสวยงาม และ 6) การขัด เป็นการขัดเงาให้ชั้นมีความสวยงามสมบูรณ์

ภาพที่ 1: กระบวนการผลิตชั้นลงหิน (1) การตี, (2) การลาย, (3) การกรอ, (4) การกลึง, (5) การเจียร และ (6) การขัด

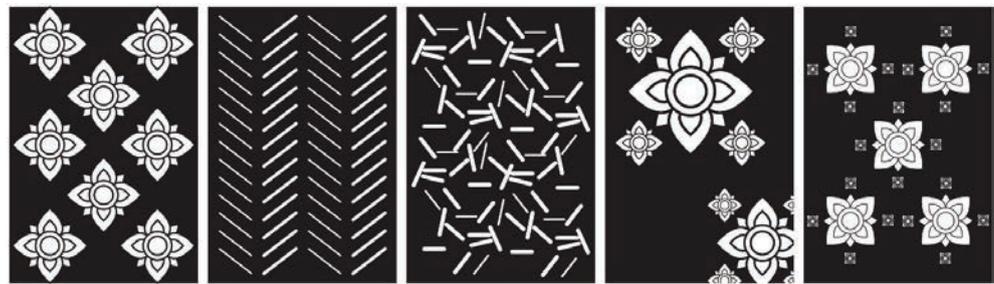
(1) สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ และคณะ, (2) – (6) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2564)
การพัฒนาตลาดลายเรขศิลป์บนผืนผ้า จากทุนวัฒนธรรมอย่างร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

วิวัฒนาการของศิลปะเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 แนวคิด เทคนิค, วิธีการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ และความนิยมของศิลปะ มีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความต้องการเข้าถึงจิตใจ และสะท้อนสภาวะของมนุษย์ และศิลปะยังเน้นความเป็นอัตถิภาวนิยม (Existentialism) สะท้อนผ่านความนิยมของศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) ที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมาก ความเปลี่ยนแปลงของชนบในงานศิลปะ ทั้งด้านวิธีการเสพงาน และแนวคิดของความงามที่ปรากฏจากงานศิลปะ ศิลปะได้ถูกหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม (พรวิภา เชาวน์โยธิน, กมล เผ่าสวัสดิ์ และเกษม เพ็ญภินันท์, 2562, 594)

การสร้างสรรค์ทางเรขศิลป์ หรือการออกแบบกราฟิกดีไซน์ (Graphic Design) ศาสตร์การประยุกต์ทางศิลปะที่เกี่ยวกับการออกแบบสื่อสาร ด้วยภาพ หรือสัญลักษณ์ที่มองเห็นได้ด้วยตาเพื่อ

สื่อความหมาย การพัฒนาการสร้างสรรคฺเรขศิลป์ถูกประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ที่หลากหลาย

การออกแบบกราฟิกลวดลาย หรือ กราฟฟิกแพทเทิร์น (Graphic Pattern) กล่าวคือ การสร้างสรรคฺรูปแบบของการจัดองค์ประกอบศิลป์ ที่ปรากฏซ้ำ (Repetition) ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ต่อเนื่องกัน หรือเรียงกันไปตามลำดับ (สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, 2566) หรือ เป็นลวดลายบนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ที่ลวดลายไม่ต่อเนื่องกันก็ได้ เพื่อความงามและประโยชน์ต่อการใช้งานตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรคฺ

ภาพที่ 2: (1) การจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน, (2) การจัดลวดลายสลับทิศทาง, (3) การจัดลวดลายแบบไม่มีทิศทาง, (4) การจัดลวดลายแบบกลุ่ม, และ (5) การจัดลวดลายแบบเต็มเฉพาะจุด (สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, 2567 ประยุกต์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2561)

การออกแบบลวดลายเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (พินาลิน สาริยา, 2549) เพื่อประกอบพิธีกรรม หรือขมขัญคฺศัตรู หลังจากนั้นจึงการพัฒนาเข้าสู่การออกแบบเชิงพาณิชย์ในปัจจุบัน ประเภทของการสร้างสรรคฺลวดลายมีเกณฑ์การแบ่งที่หลากหลาย เช่น การสร้างสรรคฺลวดลายจากธรรมชาติ, ลวดลายจากสิ่งไม่มีชีวิต, ลวดลายจากเรขาคณิต, ลวดลายจากสัญลักษณ์ หรือ ลวดลายจากความเชื่อ เป็นต้น

การสร้างสรรคฺการจัดวางลวดลาย ถือเป็นกรการสร้างสรรคฺบนพื้นที่ของการใช้งานที่สามารถใช้ลวดลายจัดวางลายเดียว หรือจัดวางรวมกันเป็นกลุ่มก็ได้ โดยสามารถแบ่งประเภทพื้นที่ได้ 2 ประเภท ได้แก่ การจัดวางในระบบเนื้อที่จำกัด และการจัดวางในระบบเนื้อที่ไม่จำกัด โดยมีหลักการจัดวางลวดลายบนพื้นที่ เช่น การจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน, การจัดลวดลายสลับทิศทาง, การจัดลวดลายแบบไม่มีทิศทาง, การจัดลวดลายแบบกลุ่ม และการจัดลวดลายแบบเต็มเฉพาะจุด เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ (Home Textile) กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรคฺจากผ้าสำหรับตกแต่งภายในเคหสถาน บ้าน โรงแรม และ อาคารสถานที่ทั่วไป (Craft 'N' Roll, 2562) เช่น ปลอกหมอน, ผ้าปูเตียง, ผ้าม่าน, ผ้านตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เป็นต้น ปัจจุบันสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอมีความหลากหลาย มีการสร้างสรรคฺลวดลายที่สวยงาม การพัฒนาเรขศิลป์บนผืนผ้า สู่ผลิตภัณฑ์

การพัฒนาตลาดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

เคหะสิ่งทอ จากแนวคิดศิลปะร่วมสมัย ที่เปิดกว้างทางด้านรูปแบบ และกลวิธีจากทุนทางวัฒนธรรม ชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ เพื่อสร้างการรับรู้, สร้างความนิยม, สร้างความงามทางสุนทรีย์, เพื่อสร้างแนวทางของเครื่องมือทางการตลาดด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เป็นการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาแนวทางการพัฒนาตลาดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของโครงการ

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาทุนทางวัฒนธรรมหัตถกรรมชั้นลงหิน บริเวณ ชุมชนบ้านนุ เขตบางกอกน้อย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

CONCEPTUAL FRAMEWORK

REVIEW LITERATURE

ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน
ชุมชนบ้านนุ
กรุงเทพมหานคร
Primary Data

QUALITATIVE RESEARCH

กราฟฟิคแพทเทิร์น
Graphic Pattern

X

เคหะสิ่งทอ
Home Textile

SPECIALIST

Interview
Graphic for Fashion
Design's Specialist

Closed-ended
Questionnaire
N=3
(Error Reduction 120-0.70)
(Net Change 0.5)

DESIGN PROCESS

DESIGN BRIEF

PROTOTYPE

SATISFACTION SURVEY

DISCUSSION AND CONCLUSIONS

ภาพที่ 3: กรอบแนวคิดในงานวิจัย
(สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดร.ลรัตน สิริกานต์วงศ์มาศ, พาณิกภัค วิเศษโชค, วริศรา มุ่งปั้นกลาง, 2567)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) การทบทวนวรรณกรรม คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับการใช้ในงานวิจัย

2) การเก็บข้อมูลขั้นต้น (Primary Data) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการชั้นลงหิน ที่มีคุณสมบัติเป็นแหล่งผลิตชั้นลงหิน ที่ยังดำเนินการกิจการอยู่จนกระทั่งปี 2566 จำนวน 1 แหล่งผลิต ได้แก่ โรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสว่าง จังหวัด กรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม (Fieldwork) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต (Observation) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-Formal Interview) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยอันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการวิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในลำดับต่อไป

3) การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบเรขศิลป์ และผลิตภัณฑ์แฟชั่น ที่มีประสบการณ์ทางการออกแบบ ไม่ต่ำกว่า 10 ปีขึ้นไป และยังคงมีผลงานสร้างสรรค์ในเรื่องดังกล่าวสู่สาธารณชนจนถึงปัจจุบัน (ปี 2566) จำนวน 3 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ยังไม่ปรากฏข้อสรุปที่ชัดเจนในทางวิชาการถึงจำนวนที่แน่นอนของผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม (สุระเกียรติรัตนอำนวยศิริ, 2564) คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลที่ 3 คน (การลดลงของความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ 1.20 - 0.70 และความคลาดเคลื่อนที่ลดลง 0.5 (นิภาพรพรณ เจนสันติกุล, 2560) ด้วยแบบสัมภาษณ์ออนไลน์ แบบคำถามปลายปิด (Close Ended Question) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการให้ระดับความเหมาะสมใช้คะแนน (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ แบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบลวดลาย เช่น ลักษณะอารมณ์ความรู้สึก (Mood & Tone), แนวทางการสร้างสรรค์เรขศิลป์บนผืนผ้าจากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรม, ลักษณะแนวทางการจัดวางลวดลาย ที่มีความเหมาะสมต่อการสร้างสรรค์ลวดลายผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบแก่ กลุ่มเจนเนอเรชันวาย อายุระหว่าง 26-41 ปี (Gen Y) เนื่องจาก กลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง, มีอัตราการใช้จ่ายสูง, มีแนวโน้มอยากเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนสังคมและเศรษฐกิจแบบยั่งยืนมากขึ้น (สุทธภา ออมวิวัฒน์ และคณะ, 2014) ที่อาศัยอยู่ในบริเวณกรุงเทพและปริมณฑล

4) การวิเคราะห์ข้อมูลจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ และ วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการออกแบบเรขศิลป์ และผลิตภัณฑ์แฟชั่น วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequencies), ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีความหมายดังนี้ 1) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด, 2) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 อยู่ในระดับมาก, 3) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 อยู่ในระดับปานกลาง, 4) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 อยู่ในระดับน้อย และ 5) เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด จากนั้นสรุปผลการวิเคราะห์และกำหนดเป็นกลยุทธ์ทางการออกแบบในลำดับต่อไป

การพัฒนาลวดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุญ กรุงเทพมหานคร

5) กำหนดกลยุทธ์ทางการออกแบบจากการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างสรรค์เรขศิลป์บนผืนผ้าที่เหมาะสม สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทออย่างร่วมสมัย จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุญ กรุงเทพมหานคร

6) การสร้างสรรค์ลวดลายเรขศิลป์

7) การนำลวดลายเรขศิลป์สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เช่น ผืนผ้าคลุมโซฟา, ปลอกหมอน เป็นต้น

8) การสำรวจความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ กับกลุ่มเป้าหมายอายุระหว่าง 26-41 ปี ที่อาศัยอยู่บริเวณกรุงเทพ และปริมณฑล ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ปลายปิด (Close Ended Question) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการให้ระดับความเหมาะสมใช้คะแนน (Rating Scale) จำนวน 30 คน

9) การสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุญ และวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบเรขศิลป์ และผลิตภัณฑ์แฟชั่น เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการสร้างสรรค์ลวดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุญ กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งประเด็นได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหินบ้านบุญ

ภาพที่ 4: ภาพลักษณะโครงสร้าง และโครงร่างเงา (Silhouette) ของผลิตภัณฑ์ชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุญ (สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดร.ลรัตนี สิริกานต์วงศ์มาศ, พาณิกภัค วิเศษโชค, วริศรา มุ่งปั้นกลาง, 2567)

ภาพที่ 5: ลวดลายบนชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ (1) ลายดอกประจำยาม, (2) ลายเถามะลิวัลย์ และ (3) ลายเทพพนม
 ((1-2) สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดรัลรัตน์ สีริกานต์วงศ์มาศ, พาณิภัค วิเศษไชค, วริศรา มุ่งปั่นกลาง, 2567 (3) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2564)

ภาพที่ 6: (1), (2) และ (3) ภาพลักษณะพื้นผิว (Texture) ที่เกิดขึ้นบนชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ
 ((1-2) สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดรัลรัตน์ สีริกานต์วงศ์มาศ, พาณิภัค วิเศษไชค, วริศรา มุ่งปั่นกลาง, 2567 (3) ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2564)

ภาพที่ 7: (1), (2), (3), (4) และ (5) ภาพลักษณะสีพื้น (Color) ที่เกิดขึ้นบนชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ
 ((1-5) สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดรัลรัตน์ สีริกานต์วงศ์มาศ, พาณิภัค วิเศษไชค, วริศรา มุ่งปั่นกลาง, 2567)

การพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหินบ้านนุจากผลิตภัณฑ์ได้ประเด็นดังนี้
ประเด็นที่ 1) ลักษณะโครงสร้าง และโครงร่างเงาของผลิตภัณฑ์ชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ พบว่ามีรูปร่างที่มาจากรูปทรงของชั้น ที่มีลักษณะคล้ายรูปร่างครึ่งวงกลมแบบหงาย

ประเด็นที่ 2) ลวดลายบนชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ พบลวดลายที่ใช้สำหรับตกแต่งชั้น ได้แก่ ลายดอกประจำยาม, ลายเถามะลิวัลย์ และ ลายเทพพนม

ประเด็นที่ 3) ลักษณะพื้นผิวที่เกิดขึ้นบนชั้นลงหินชุมชนบ้านนุ พบพื้นผิว 2 ลักษณะ ได้แก่ พื้นผิวลักษณะเป็นเส้นหยักจากการสร้างสรรค์ลวดลาย และพื้นผิวที่เกิดจากการใช้ค้อนหัวกลมทุบลงบนโลหะ แต่หากสัมผัสจะพบว่าเรียบเนียน จะเกิดพื้นผิวแบบลักษณะกึ่งเงากึ่งด้าน มีรอยคล้ายบุบกึ่งไม่เนียนเรียบ

ประเด็นที่ 4) จากการวิเคราะห์ด้านลักษณะสีสันทันที่เกิดขึ้นบนชั้นลงหินชุมชนบ้านนุ จาก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนกระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ พบกลุ่มสีโทนร้อน (Warm Tone) และกลุ่มสีดำ เช่น สี Silver Pink, สีเทา Spanish Gray, สีน้ำตาลเข้ม Bistre, สีดำ Pine Tree, สีเหลืองทอง Light French Beige, สีส้ม Sinopia, สีแดง Dark Pastel Red เป็นต้น ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ในลำดับต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ผู้วิจัยแบ่งประเด็นผลของการวิเคราะห์ได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้าจากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน พบว่า 1) แนวคิดการออกแบบร่วมสมัย (ค่าเฉลี่ย = 4.60, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวคิดการออกแบบลวดลายแบบดั้งเดิม (ค่าเฉลี่ย = 3.20, S.D. = 0.98) อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ลักษณะอารมณ์ความรู้สึก (Mood & Tone) ที่เหมาะสมต่อการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้าจากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน พบว่า 1) ลักษณะอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ Modern (ค่าเฉลี่ย = 4.20, S.D. = 0.75) และ Natural (ค่าเฉลี่ย = 3.80, S.D. = 1.47), Classic (ค่าเฉลี่ย = 3.80, S.D. = 1.17), Dynamic (ค่าเฉลี่ย = 3.60, S.D. = 1.20), 2) ลักษณะอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ Dandy (ค่าเฉลี่ย = 3.00, S.D. = 1.41), Gorgeous (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 1.33), Elegant (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 1.60), Romantic (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 1.60), 3) ลักษณะอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ Cool Casual (ค่าเฉลี่ย = 2.60, S.D. = 1.62), Clear (ค่าเฉลี่ย = 2.40, S.D. = 1.50) และ ลักษณะอารมณ์ความรู้สึกในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ Pretty (ค่าเฉลี่ย = 1.20, S.D. = 0.40) และ Casual (ค่าเฉลี่ย = 1.60, S.D. = 0.80)

2.3 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้า จากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยรูปแบบของเรขาคณิตที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ พบว่า 1) รูปแบบเรขาคณิตที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ในระดับมากที่สุด ได้แก่ Geometric Art Style (ค่าเฉลี่ย = 4.20, S.D. = 0.98),

Bauhaus Style (ค่าเฉลี่ย = 4.00, S.D. = 0.89), Surrealism Style (ค่าเฉลี่ย = 3.60, S.D. = 0.80, 2) รูปแบบเรขศิลป์ที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ในระดับปานกลาง ได้แก่ Minimal Style (ค่าเฉลี่ย = 3.40, S.D. = 1.62), Abstract Art Style (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 0.98), 3D Style (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 1.60), Watercolor Style (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 1.60), 3) รูปแบบเรขศิลป์ที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ในระดับน้อย ได้แก่ 1) Impressionism Style (ค่าเฉลี่ย = 2.60, S.D. = 1.62), Doodle Style (ค่าเฉลี่ย = 2.60, S.D. = 1.50), Art Nouveau Style (ค่าเฉลี่ย = 2.40, S.D. = 1.20), Memphis Style (ค่าเฉลี่ย = 2.40, S.D. = 0.80) และ 4) รูปแบบเรขศิลป์ที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ Half-Tones Style (ค่าเฉลี่ย = 1.60, S.D. = 0.80), Pop Art Style (ค่าเฉลี่ย = 1.80, S.D. = 0.75)

2.4 แนวทางการพัฒนาการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้า จากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้า ระดับมากที่สุด ได้แก่ การจัดลวดลายสลับทิศทาง (ค่าเฉลี่ย = 4.40, S.D. = 0.80), 2) แนวทางการพัฒนาการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้าในระดับมาก ได้แก่ การจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.80, S.D. = 1.47), การจัดลวดลายแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย = 3.60, S.D. = 1.74), 3) แนวทางการพัฒนาการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้าในระดับปานกลาง ได้แก่ 5) การจัดลวดลายแบบเต็มเฉพาะจุด (ค่าเฉลี่ย = 2.80, S.D. = 0.98) และ 4) แนวทางการพัฒนาการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้าในระดับน้อย ได้แก่ การจัดลวดลายแบบไม่มีทิศทาง (ค่าเฉลี่ย = 2.60, S.D. = 0.80)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลที่อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก เพื่อใช้หรับการกำหนดกลยุทธ์ทางการออกแบบ และสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบในงานวิจัยในลำดับต่อไป

การสร้างสรรค์ผลงาน

1. การกำหนดกลยุทธ์ทางการออกแบบ

คณะผู้วิจัยกำหนดกลยุทธ์ทางการออกแบบเรขศิลป์บนผืนผ้า จากอัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ที่ได้จากการสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบดังนี้ 1) โครงการพัฒนาลวดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย ผู้ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ, 2) กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเจนเนอร์เรชันวาย (Gen Y) ที่อาศัยอยู่บริเวณกรุงเทพฯ และปริมณฑล อายุระหว่าง 26-41 ปี, 3) แนวทางการพัฒนาการสร้างสรรค์เรขศิลป์บนผืนผ้าด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย, 4) ลักษณะอารมณ์ความรู้สึก (Mood & Tone) ได้แก่ Modern, Natural, Classic หรือ Dynamic, 5) รูปแบบทางศิลปะที่เหมาะสมต่อการสร้างสรรค์ ได้แก่ Geometric Art Style, Bauhaus Style หรือ Surrealism Style, 6) แนวทางการจัดวางลวดลายเรขศิลป์บนผืนผ้า ได้แก่ การจัดลวดลายสลับทิศทาง, การจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน หรือ การจัดลวดลายแบบกลุ่ม, 7) แนวคิด และแรงบันดาลใจ (Concept & Inspiration) Cultural Coeval (คัลเชอะเวิล โคอีเวิล), 8)

การพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทิวทัศน์วัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทิวทัศน์วัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

เหตุผลสนับสนุนแนวคิดทางการออกแบบ กล่าวคือ การผสมผสานวัฒนธรรมในช่วงเวลาเดียวกัน การพัฒนาวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุกับวัฒนธรรมทางศิลปะอย่างร่วมสมัย, 9) สื่อ ได้แก่ การสร้างสรรค์ลวดลายเรขาคณิต จากทิวทัศน์วัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

2. การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ

1) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 1

ภาพที่ 7: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 1 (ดรัลรัตน์ สิริกานต์วงศ์มาศ, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 1 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทิวทัศน์วัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลักษณะรูปทรงของชั้น แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอนรายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้า แบบการจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน

2) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 2

ภาพที่ 8: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 2 (พาณิกัด วิเศษโชค, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ขั้นที่ 2 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทิวทัศน์วัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลักษณะรูปทรงของชั้น และลวดลายดอกประจำวัน แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอน

รายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style, Bauhaus Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้า แบบการจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน

3) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 3

ภาพที่ 9: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 3 (วริศรา มุ่งปั้นกลาง, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 3 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลักษณะลวดลายของชั้น ได้แก่ การประยุกต์ลวดลายดอกประจํายาม ร่วมกับการลดทอนลวดลายเทพพนม แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอนรายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้าแบบการจัดลวดลายแบบกลุ่ม ร่วมกับการจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน

4) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 4

ภาพที่ 10: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 4

(ดรัลรัตน์ สิริกานต์วงศ์มาศ, พาณิภักดิ์ วิเศษโชค และ วริศรา มุ่งปั้นกลาง, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 4 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลักษณะลวดลายของชั้น ได้แก่ การประยุกต์ลวดลายดอกประจํายาม ร่วมกับการลดทอนลวดลายเทพพนม แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอนรายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย

การพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร

และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้าแบบการจัดลวดลายแบบกลุ่ม ร่วมกับการจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน

5) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 5

ภาพที่ 11: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 5 (สุระเกียรติ รัตนอำนวนยศิริ, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 5 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลักษณะเส้น, พื้นผิว และลวดลายของชั้น ได้แก่ การประยุกต์ และจัดวางลวดลายดอกประจำยาม แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอนรายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้าแบบการจัดลวดลายไปในทิศเดียวกัน ที่สามารถทำซ้ำต่อกันได้

6) การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 6

ภาพที่ 12: การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 6 (พัชรี พันธุ์ยางน้อย, 2567)

การสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ ชั้นที่ 5 การพัฒนาการสร้างสรรค์เรขาคณิตบนผืนผ้า จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านนุ กรุงเทพมหานคร ด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมสมัย จากลวดลายของชั้น แสดงลักษณะอารมณ์ความรู้สึกทันสมัย การลดทอนรายละเอียดของลวดลาย เน้นความเรียบง่าย และสามารถใช้เป็นเครื่องประดับสำหรับการตกแต่งภายในได้หลากหลายโอกาส ด้วยรูปแบบ Geometric Art Style ร่วมกับ Bauhaus Style แนวทางการจัดวางลวดลายเรขาคณิตบนผืนผ้าแบบการจัดลวดลายสลับทิศทาง

สรุปผล

การสรุปผลของการพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร คณะผู้วิจัยสรุปผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

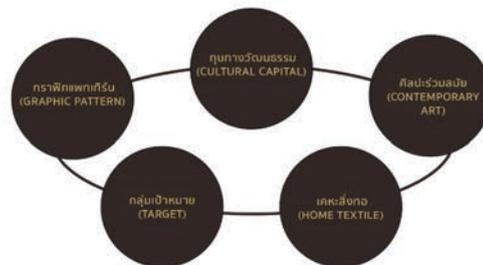
ประเด็นที่ 1 การเก็บข้อมูลความพึงพอใจ ภายหลังจากการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ จำนวน 30 คน โดยสามารถสรุปข้อมูลความพึงพอใจได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามอายุระหว่าง 26 - 41 ปี อาศัยอยู่บริเวณกรุงเทพ และปริมณฑล คิดเป็นร้อยละ 100, 2) การแบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 62 และกลุ่มนักออกแบบ หรือผู้ประกอบการอาชีพทางด้านการออกแบบเรขาคณิต คิดเป็นร้อยละ 38, 3) ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 95 และ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบ การสร้างสรรค์ลวดลายเรขาคณิต ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ภาพรวมของการออกแบบลวดลายเรขาคณิต จากทุนทางวัฒนธรรม ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.62, ค่า S.D. = 0.61), 2) ภาพรวมของการออกแบบเรขาคณิตร่วมกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.74, ค่า S.D. = 0.49), 3) ภาพรวมของการพัฒนาเรขาคณิตร่วมกับผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.74, ค่า S.D. = 0.49) และ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ลวดลายทันสมัย-สวยงาม, การดีไซน์สะท้อนถึงความเป็นท้องถิ่นได้ดี

ประเด็นที่ 2 องค์ประกอบของการพัฒนาลวดลายเรขาคณิต จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร จากการสรุปผลทางการออกแบบ พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบของ
การพัฒนาลวดลายเรขาคณิต
จากทุนทางวัฒนธรรม
ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย
สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ
กรณีศึกษา
ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน
ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 12 : องค์ประกอบทางการพัฒนาลวดลายเรขาคณิตจากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

(สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ, พัชรี พันธุ์ยางน้อย, ดร.ลรัตน์ สิริกานต์วงศ์มาศ, พาณิภัค วิเศษโชค, วริศรา มุ่งปั้นกลาง, 2567)

การพัฒนาตลาดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

การสรุปองค์ประกอบทางการพัฒนาตลาดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรมชั้นลงหิน ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัย สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างเป็นแนวทางของเครื่องมือทางการตลาดด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เป็นการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบดังนี้

1) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) โดยงานวิจัยนี้ เป็นกรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร การศึกษาและเก็บข้อมูลทุนวัฒนธรรม เพื่อวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลของอัตลักษณ์จากทุนทางวัฒนธรรม เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์สำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน

2) ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ (Home Textile) ศึกษาประเภทของผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการออกแบบและการผลิตสินค้า ให้มีความเหมาะสมต่อการออกแบบ

3) แนวคิดการออกแบบกราฟิกกลดลาย หรือ กราฟิกแพทเทิร์น (Graphic Pattern) หลักการทางการออกแบบกราฟิกแพทเทิร์น ส่งผลต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เนื่องจากการออกแบบให้เหมาะสมต่อสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ การออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อแนวทางการผลิต และ/หรือเทคนิคที่ใช้สำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ

4) ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Art) เป็นแนวทางพัฒนา และการประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ที่ช่วยสื่อสารเรื่องราวของทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดความน่าสนใจ การประยุกต์ลวดลายจากทุนทางวัฒนธรรมกับรูปแบบของเรขศิลป์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวโน้มของความต้องการในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความร่วมสมัยกับปัจจุบัน

5) กลุ่มเป้าหมาย (Target) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภค เพื่อการวางกรอบแนวคิด และวิธีการออกแบบ เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดกลุ่มเป้าหมาย

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1) การสร้างสรรค์เรขศิลป์บนผืนผ้า จากแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม สู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เป็นแนวทางการพัฒนาต่อยอดสำหรับผู้ประกอบการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม สร้างให้เกิดแนวทาง, การเพิ่มช่องทาง และการเพิ่มโอกาสทางการตลาดสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปสู่ตลาดสินค้าใหม่ เพื่อสร้างแนวทางของเครื่องมือทางการตลาดด้วยการประยุกต์ศิลปะร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เป็นการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางการเผยแพร่วัฒนธรรม หรือซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ที่เพิ่มมูลค่าจากความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับทุนวัฒนธรรม เป็นแนวทางการสร้างรายได้ และยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

2) การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิจารณาการประยุกต์ลัทธิทางศิลปะ หรือรูปแบบทางศิลปะที่ใช้สำหรับการออกแบบร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม สำหรับการสร้างสรรค์ลวดลายเรขศิลป์ เพื่อ

ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทออย่างร่วมสมัย การทดลองการประยุกต์ลัทธิทางศิลปะอื่น ๆ อาจส่งผลต่อ
ความพึงพอใจ และสร้างจุดเด่นให้แก่ผลงานออกแบบของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน

3) การศึกษา และพิจารณาในกลุ่มเป้าหมาย มีความสำคัญต่อแนวทางการสร้างสรรค์ผลงาน
ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการสร้างสรรค์ผลงาน สำหรับการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน
อาจส่งผลต่อแนวทางการสร้างสรรค์ลวดลายเรขาคณิต และแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ
จากทุนทางวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2560). การนำเทคนิคเดคอฟายไปใช้สำหรับกรวิจัย. วารสารรัฐศาสตร์
ปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 4(2), 47-64
- บุหลง ศรีกนก และ ภูธิปนิธิศรี คงโกคานันท์. (2549). ช่างสิบหมู่. พิมพ์ครั้งที่ 1.
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). (สืบค้นเมื่อวันที่ 21 กันยายน 2566).
- ปิยะนาถ อังควาณิชกุล. (2561). มรดกช่างสมัยอยุธยา: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบุญ.
วารสารประวัติศาสตร์. 2561. (สิงหาคม 2561 - กรกฎาคม 2562). 129-142
- พรวิภา เชาวน์โยธิน, กมล เผ่าสวัสดิ์ และ เกษม เพ็ญภินันท์. (2562). รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงาน
ศิลปะร่วมสมัย กรณีศึกษา Tino Sehgal. Humanities, Social Sciences And Arts.
12. July –August. 558-605. Issn 1906 -3431.
- พินาณิน สาริยา. (2549). การออกแบบลวดลาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2561). การสร้าง และการจัดวางแม่ลาย. (ออนไลน์).
สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2566. จาก <https://Shorturl.Asia/XInye>
- ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). งานศิลปหัตถกรรมประเภทชั้น
ลงหิน-บ้านบุญ. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 14.5.2567. จาก Chrome-Extension://Efaidn
bmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.Sacit.Or.Th/Uploads/Items/Attach
ments/3B93D91C6Ca4990Fffd61E37D9235Acb/_498C02A0C8428837C103Eb
f7645839D7.Pdf
- สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ. (2564). นวัตกรรมการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากสิ่งไร้มูลค่าทางการ
เกษตรสู่การสร้างสรรค์อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ด้วยแนวคิดการออกแบบข้าม
วัฒนธรรม (ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ. (2566). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา หลักการออกแบบ
(Design Principles). สืบค้นเมื่อ 14.5.67 เข้าถึงจาก [https://App.Leb2.Org/
Class/502511/Material/3593205](https://App.Leb2.Org/Class/502511/Material/3593205)

การพัฒนาตลาดลายเรขศิลป์จากทุนทางวัฒนธรรม ด้วยแนวคิดศิลปะร่วมสมัยสู่ผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ทุนวัฒนธรรมชั้นลงหิน ชุมชนบ้านบุ กรุงเทพมหานคร

สุทธภา อมรวีวัฒน์, อธิรินทร์ รัตนภิญโญวงศ์, ทับขวัญ หอมจำปา, นิตนารา มินทะชิน, ศรีนรินทร์ เผ่าพงษ์ ไพบูลย์ และ ณิชฐยา อารักษ์วิชานันท์. (2014). กลยุทธ์มัดใจผู้บริโภค GEN Y. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 24.5.67. เข้าถึงจาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/130/dzi68owq5l/8372_20141112161337.pdf

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 14.5.67 จาก <https://Dictionary.Orst.Go.Th/>

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (2564), Creative Economy พาเศรษฐกิจไทยก้าวไกลสู่สากล, ออนไลน์, สืบค้นวันที่ 14 พฤษภาคม 2567, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/9440/>

Craft 'N' Roll. (2562). Textile 101 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับผ้า ผ้าคืออะไร. (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 14.5.67. จาก <https://craftnroll.net/uncategorized/textile-101-material/>

สัมภาษณ์

ผู้ประกอบการโรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสัจจา. มีนาคม 2566. ผู้ประกอบการโรงงานชั้นลงหินบ้านบุเจียมแสงสัจจา. สัมภาษณ์.